

5

exemplar gratuït

Agents químics

Reial decret 374/2001, de 6 d'abril, sobre la protecció de la salut i la seguretat dels treballadors contra els riscos relacionats amb els agents químics durant la feina. (BOE 104, d'1 de maig de 2001, i BOE 129, de 30 de maig de 2001).

Aquest full informatiu recull un extracte de les disposicions mínimes de seguretat i salut relatives als riscos relacionats amb els agents químics en el treball, d'acord amb el Reial decret 374/2001, de 6 d'abril (BOE núm. 104, d'1 de maig de 2001 i BOE núm. 129, de 30 de maig de 2001). També inclou alguns criteris i recomanacions que proposa l'Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball (INSHT) a la Guía técnica para la evaluación y prevención de los riesgos presentes en los lugares de trabajo relacionados con agentes químicos.

El Reial decret 374/2001 representa la transposició al dret espanyol del contingut de la Directiva 98/24/CE, de 7 d'abril.

Objecte Establir les disposicions mínimes per a la protecció dels treballadors contra els riscos derivats o que puguin derivar de la presència d'*agents químics* en el lloc de treball o de qualsevol activitat amb agents químics.

Àmbit d'aplicació Tots els llocs de treball on estiguin o puguin estar presents *agents químics perillosos*.

Definicions D'entre el recull de definicions proposat, cal destacar-ne dues:

- **Agent químic:** Tot element o compost químic, per si mateix o barrejat, tal com es presenta en estat natural o que és produït, utilitzat o abocat (s'inclou l'abocament com a residu) en una activitat laboral, s'hagi elaborat o no de manera intencionada i s'hagi comercialitzat o no.
- **Agent químic perillós:** Agent químic que pot representar un risc per a la seguretat i la salut dels treballadors, ateses les seves propietats fisicoquímiques, químiques o toxicològiques, i la forma en què s'utilitza o és present en el lloc de treball. Es troben inclosos en aquesta definició, en particular:
 - a) Els agents químics que compleixin els criteris per ser classificats com a substàncies o preparats perillosos establerts, respectivament, en la normativa sobre notificació de substàncies noves i classificació, i

envasat i etiquetatge de substàncies perilloses i en la normativa sobre classificació, envasat i etiquetatge de preparats perillosos, amb independència que l'agent estigui classificat o no en aquestes normatives (excepte els agents que compleixin únicament els requisits de classificació com a perillosos per al medi ambient).

- b) Els agents químics que disposin d'un valor límit ambiental dels indicats a l'article 3.4 del present Reial decret.

OBLIGACIONS DE L'EMPRESARI

Avaluació dels riscos

L'empresari ha de determinar, prèviament, l'existència d'agents químics perillosos en el lloc de treball i ha d'*avaluar-ne els riscos* per a la salut i la seguretat dels treballadors, originats pels esmentats agents.

Si els resultats de l'avaluació de riscos revelen que:

- hi ha un *risc lleu* per a la salut i la seguretat dels treballadors, per reduir-ne el risc, és suficient l'aplicació dels principis generals per a la prevenció dels riscos per agents químics.
- hi ha un *risc* (no lleu) per a la salut i la seguretat dels treballadors, hi són d'aplicació les mesures de prevenció i protecció, les mesures de vigilància de la salut i les mesures a adoptar en cas d'accidents, incidents i emergències.

Principis generals per a la prevenció dels riscos per agents químics

Els riscos per a la salut i la seguretat dels treballadors en feines en què hi hagi activitat amb agents químics perillosos *s'eliminaran o es reduiran al mínim* mitjançant:

- la concepció i l'organització dels sistemes de treball en el lloc de treball.
- la selecció i la instal·lació dels equips de treball.
- l'establiment dels procediments adequats.
- l'adopció de mesures higièniques adequades, tant personals com d'ordre i neteja.
- la reducció de les quantitats d'agents químics perillosos presents en el lloc de treball al mínim necessari per al tipus de treball de què es tracti.
- la reducció al mínim del nombre de treballadors que hi estan exposats o que hi puguin estar.
- la reducció al mínim de la durada i la intensitat de les exposicions.

Mesures específiques de prevenció i protecció

L'empresari ha de garantir l'eliminació o reducció al mínim del risc que comporti un agent químic perillós per a la salut dels treballadors durant la feina. Per a això, l'empresari, preferentment, ha d'evitar l'ús d'aquest agent i substituir-lo per un altre o per un procés químic que, d'acord amb les condicions d'ús, no sigui perillós o ho sigui menys.

La prioritat en l'elecció de les mesures preventives s'estableix a la taula següent:

Nivell de prioritat	Objectiu de la mesura preventiva	La mesura preventiva s'aplica al:			
		Agent químic	Procés o instal·lació	Local de treball	Mètode de treball
1r	Eliminació del risc	Substitució total de l'agent químic per un altre menys perillós	Substitució del procés Utilització d'equips intrínsecament segurs		Automatització Robotització Control remot
2n	Reducció i control del risc	Substitució parcial de l'agent Canvi de forma o d'estat físic	Procés tancat Cabines de guants Augment de la distància Manteniment preventiu Extracció localitzada Equips amb extracció local incorporada Cubetes de retenció	Ordre i neteja Segregació de departaments bruts Ventilació per dilució Dutxes d'aire Cortines d'aire Cabines pels treballadors Drenatges Control de focus d'ignició	Automatització Robotització Control remot
3r	Protecció del treballador				EPI de protecció respiratòria, dèrmica o ocular Roba de treball

Vigilància de la salut

L'empresari ha de dur a terme una vigilància de la salut dels treballadors quan l'avaluació dels riscos posi de manifest l'existència d'un risc per a la salut d'aquests treballadors. D'acord amb l'article 22 de la Llei de prevenció de riscos laborals i amb l'article 37.3 del Reglament dels serveis de prevenció, la vigilància de la salut ha d'incloure la protecció dels treballadors especialment sensibles i ha de ser:

- *Garantida* per l'empresari
- *Específica* en funció dels riscos identificats a l'avaluació
- *Voluntària* (amb les excepcions establertes al Reial decret 374/2001)
- *Confidencial*
- *Perllongada en el temps* (quan calgui, els reconeixements postocupacionals estaran a càrrec del Sistema Nacional de Salut)

- *Ajustada en el contingut*
- *Periòdica* (en els casos que estableix el Reial decret 374/2001)
- *Documentada*
- *Gratuïta*

Mesures a adoptar en cas d'accidents, incidents i emergències

Amb l'objectiu de protegir la seguretat i salut dels treballadors davant els accidents, els incidents i les emergències derivats de la presència d'agents químics perillosos en el lloc de treball, l'empresari ha de planificar les activitats a desenvolupar en el cas que es produeixin aquests accidents, incidents o emergències i adoptar les mesures necessàries per possibilitar, si escau, la realització correcta de les activitats planificades.

Aquestes mesures inclouen:

- la instal·lació dels sistemes o la dotació dels mitjans necessaris, tenint en compte els resultats de l'avaluació per pal·liar les conseqüències de l'accident, l'incident o l'emergència i, en particular, per al control de la situació de perill i, si escau, l'evacuació dels treballadors i els primers auxilis.
- la formació dels treballadors que hagin de realitzar o participar en aquestes activitats, inclosa la pràctica d'exercicis de seguretat a intervals regulars.
- l'organització de les relacions amb els serveis externs a l'empresa, en particular, en matèria de primers auxilis, assistència mèdica d'urgència, salvament i lluita contra incendis.
- la posada a disposició d'informació sobre les mesures d'emergència relatives a agents químics perillosos, accessible als serveis interns i externs.
- l'establiment dels sistemes d'avís i comunicació que calguin per advertir d'un increment del risc que impliqui una situació d'emergència, a fi de permetre una resposta adequada i, en particular, l'inici ràpid de les mesures de control de la situació de perill, així com de les operacions d'assistència, evacuació i salvament.

Prohibicions

Per evitar l'exposició dels treballadors als riscos per a la salut derivats de determinats agents químics i determinades activitats amb agents químics, queden prohibides la producció, la fabricació o la utilització durant la feina dels agents químics i de les activitats dels agents químics següents, que s'indiquen a l'annex III del Reial decret 374/2001. Aquesta prohibició no és aplicable si l'agent químic és present en un altre agent químic o com a component de rebuig, sempre que la concentració específica en aquest sigui inferior al límit que s'estableix a l'annex.

Annex III

Nom de l'agent	Límit de concentració per a l'exempció
2-naftilamina i les seves sals	0,1% en pes
4-aminodifenil i les seves sals	0,1% en pes
Benzidina i les seves sals	0,1% en pes
4-nitrodifenil	0,1% en pes

Informació i formació dels treballadors

De conformitat amb els articles 18 i 19 de la Llei de prevenció de riscos laborals, l'empresari ha de garantir que els treballadors i els seus representants rebin una formació i informació adequades sobre els riscos derivats de la presència d'agents químics perillosos en el lloc de treball, així com sobre les mesures de prevenció i protecció que s'hagin d'adoptar en aplicació del Reial decret.

En particular, l'empresari ha de facilitar als treballadors o als representants d'aquests, seguint el criteri que s'estableix a l'article 18.1 de la Llei esmentada:

- a) Els *resultats de l'avaluació dels riscos* que preveu a l'article 3 d'aquest Reial decret, així com els canvis en aquests resultats que es produeixin com a conseqüència d'alteracions importants de les condicions de treball.
- b) *Informació sobre els agents químics perillosos* presents en el lloc de treball, com ara la seva denominació, els riscos per a la seguretat i la salut, els valors límit d'exposició professional i altres requisits legals que siguin aplicables.
- c) *Formació i informació sobre les precaucions i mesures adequades* que s'hagin d'adoptar per protegir-se a si mateixos i als altres treballadors al lloc de treball.
- d) *Accés a qualsevol fitxa tècnica* facilitada pel proveïdor, d'acord amb el que disposa la normativa sobre classificació, envasament i etiquetatge de substàncies i preparats perillosos.

La informació s'ha de facilitar en la forma adequada, tenint-ne en compte el seu volum, la seva complexitat i la freqüència d'utilització, així com la naturalesa i el nivell dels riscos que l'avaluació hagi posat de manifest; depenent d'aquests factors pot ser necessari proporcionar instruccions i formació individuals amb el suport d'informació escrita, o n'hi pot haver prou amb la comunicació verbal. La informació ha de ser actualitzada sempre que calgui tenir en compte circumstàncies noves.

Consulta i participació dels treballadors

L'empresari ha de facilitar la participació dels treballadors o dels representants d'aquests, i consultar-los, respecte de les qüestions a què es refereix aquest Reial decret.

Això no ha de suposar cap perjudici del dret de l'empresari de decidir les mesures que han de ser adoptades, ni un descàrrec de la seva responsabilitat en la prevenció dels riscos laborals.

Data d'actualització d'aquest full: gener de 2005

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball i Indústria

Centre de Seguretat i Condicions de Salut en el Treball

http://www.gencat.net/treballiindustria/relacions_laborals/seguretatisalut

**Centres de Seguretat i Condicions de Salut
en el Treball:**

Barcelona

Pl. Eusebi Güell, 4-5
08034 Barcelona
Tel. 93 205 50 01

Lleida

Polígon Industrial "El Segre"
C/ Empresari Josep Segura
i Farré P.728-B
25071 Lleida
Tel. 973 20 04 00

Girona

Av. de Montilivi, 118
17003 Girona
Tel. 972 20 82 16

Tarragona

Polígon Camp Clar
C/ Riu Siurana, 29 B
43006 Tarragona
Tel. 977 54 14 55